

Професор Кавчић коме су Американци украли патент
*Образовање мора бити бесплатно *Направили смо методу за поуздано читање, сада је други користе *Марвел технолоџис је била мала компанија када је кренула бесправно да користи наш изум, а данас доминира на тржишту чипова *Запад нам је растурио банке и привреду, и убио нас у појам до те мере да више не верујемо у себе

Александар Кавчић, професор на Карнеги Мелон Универзитету у Питсбургу, нашој јавности је посебно постао интересантан када се обелоданило да су му Американци украли милијардерски патент. Оно што се о њему мање зна, јесте да је он човек великог срца, који осим свог знања, несебично дели и материјалне вредности.

Кавчић је докторирао 1998. године и његов рад је резултирао патентом који је незаконито користила компанија "Марвел технолоџис", произвођач чипова, због чега је вођен седмогодишњи судски процес.

Завршио је Математичку гимназију, а својој некадашњој средњој школи прошле године је поклатио 50 рачунара. Сада се укључио у пројекат који подразумева да ће фондација која носи његово име сваке године обезбеђивати 20 рачунара гимназији, а ова ће рачунаре из претходне године поклањати основним школама широм Србије.

О свему томе, у интервјуу за Телеграф Бизнис говори професор Кавчић који ових дана борави у Србији.

У својим ранијим излагањима истицао је како Србија мора да "погура" образовање тако што ће у њега уложити новац, ако жели да се као земља несметано развија. Ако желимо

да имамо образовану нацију, просветни радници морају се поштовати, говорио је.

Како Србија може унапредити образовање, према вашем мишљењу?

- Пре свега треба се одрећи потребе за експериментима у образовању (усмерено образовање, дувано образовање, итд.). Успех би био вратити образовање на ниво на коме је био пре неколико деценија.

Нису тада школе "пуцале" од дигиталних помагала, а академици, глумци, лекари су нам долазили из клупа сеоских школа.

Зашто је то тада могло, а данас делује тако тешко? Зато што је тада просветни радник уживао достојанство и био цењен у друштву, а родитељи су им са пуно поверења препуштали бригу о васпитању и образовању деце, знајући да је то добро за њих.

Која је и каква треба да буде улога просветних радника?

- Централну улогу у образованом систему имају наставници, а не министарство просвете својим декретима, наређењима, преобукама, и сл. Просветни радник је тај који свако дете ставља на први степен друштвено-економске лествице. Можемо поставити амбициозне циљеве, као на пример смањење броја предмета, инсистирање на разумевању, а не на бубању, више пројектне наставе, дигитализацију, практично „Фински модел“... али ко то треба да спроведе у дело?

Не министарство, већ наставник. А ако се наставнику не дозволи да буде креативан у свом послу, већ му министарство сваке године новим декретима „наређује“ како треба да ради, ефекат је контрапродуктиван.

Ако је српска школа кошарке успела креативним радом да достигне светски ниво, то онда може и српска школа знања, али треба наставницима дозволити да буду креативни и инвентивни (једнако као што је то дозвољено кошаркашким тренерима).

Оне успешне у томе треба награђивати, и ето рецепта за успех.

И већа плата, и повећан углед у друштву, и на крају достојанство за којим просветни радници ево већ 2-3 деценије вапе.

Ви сте направили фондацију, и залажете се за то да образовање буде бесплатно, да ли је то могуће?

- Образовање мора бити бесплатно. Потпуно бесплатно, на свим нивоима, од вртића то факултета – мислим на ове државне. Србија је мала земља. Седам милион је мало да би се образовни систем препустио стихији у нади да ће се елита „изродити“ без великог улагања. Да бисмо били конкурентни, ми морамо сваком детету ове земље пружити могућност да достигне свој потенцијал, а то је једино могуће ако је школовање бесплатно и квалитетно.

Пођимо од уџбеника који данас не да нису бесплатни, већ на тржишту уџбеника вредном око 100 милиона евра годишње доминирају страни издавачи који се служе коруптивним маркетиншким методама и којима је профит једини циљ. При томе, Завод за уџбенике већ има израђене уџбенике, а пошто је то јавно предузеће, израду тих уџбенике је порески обвезник већ једном платио.

Апсурдно је онда да сада страни издавачи извлаче додатни профит од родитеља у Србији, кад је довољно да се уџбеници Завода само штампају по пристојним ценама. Зато Фондација Алек Кавчић има циљ да обезбеди бесплатне уџбенике за све основце у Србији тако што ће их објавити на интернету.

Који су предуслови, шта је до државе да ту уради?

- Држава може да ради на промени закона, да сузбије корупцију, да обезбеди атмосферу у којој би сваком детету квалитетно образовање било доступно. Али ми делује да за то није било, и нема воље. Обезбедити бесплатне уџбенике је једнократни трошак од само милион евра, што је јако мало за буџет државе који је око 10 милијарди евра. Али ми делује да смо ми као земља упали у вртлог либералног капитализма, те да је битније да се штити профитни интерес страних издавача него да учини оно што је морално исправно.

Чули смо да поклањате рачунаре основним школама, колико је важна дигитализација школа, и да ли има за нас наде, када је познато да постоје школе које немају основну опрему попут компјутера

- Фондација Алек Кавчић је пре две године почела да дарује средства Математичкој гимназији за обнову рачунара. Фрапантно нам је било да ова елитна, светски позната институција није имала савремене рачунаре.

Када су у Математичкој гимназији рачунари обновљени акцијом нас бивших ђака, Фондација Алек Кавчић је решила да их сваке године обнавља како никад више не би застарели. Наравно, то је онда створило вишак рачунара, те се поставило питање шта урадити са старијим моделима. Заједно са Математичком гимназијом, направили смо план да старије моделе унапређујемо и поклањамо основним школама у Србији.

Иницијално ће то бити основне школе из Батајнице, Новог Сада, Кикинде и Ваљева, из којих су дошли неки садашњи ђаци гимназије, а ђаци гимназије ће чак и одржати часове програмирања основцима у тим основним школама.

На тај начин Фондација Алек Кавчић дарује средства, али и професори и ђаци гимназије учествују у филантропском раду дарујући своје време и знање. Фондација такође има циљеве да доведе рачунаре и до најмањих сеоских школа у Србији.

Ове године дарујемо три рачунара и штампач једној од најмањих школу Србији, основној школи „Владимир Букилић" у Тулару, општина Медвеђа. Ваци ове школе немају адекватне услове за наставу на даљину, и ови рачунари и штампач ће им помоћи да

преброде тешкоће, између осталог и тако што ће моћи сами да штампају бесплатне уџбенике који ће бити доступни на интернету.

Познато је да сте докторирали на Карнеги Мелон Универзитету и да је ваш рад резултирао патентом који је незаконито користила компанија „Марвел технолоџис“, због чега је вођен судски процес

- Да. То је изум методе за читање података са магнетских меморија, дакле са магнетних дискова. Ми смо, професор Жозе Моура и ја, направили методу за поуздано читање и математички доказали да је метода оптимална, дакле да не постоји боља. Данас се та метода користи у милијардама дискова широм света. Сваки пут када одете на Јоутубе да потражите неки видео, подаци се прочитају са неког диска овом нашом методом.

Дакле, метода се користи више од милијарду пута у секунди читајући са само једног диска, а дискова има неколико десетина милијарди широм света. Марвел технолоџис је била мала компанија када је кренула неправно да користи наш изум, а данас доминира на тржишту чипова за магнетске меморије, безмало захваљујући том изуму.

Како се завршило? Како данас гледате на то?

- Карнеги Мелон Универзитет је добио процес пресудом пороте, али је случај отишао на апелациони суд. Након пресуде апелационог суда, било је јасно да Марвел неће моћи да се „извуче“, те је дошло до судског поравнања у којем је Марвел исплатио универзитету рекордну одштету која је у том тренутку била највиша икада исплаћена неком универзитету, и уједно највиша икада у историји компјутерске индустрије.

Процес је био напет и тежак.

Са ове данашње дистанце је тешко пренети ту напетост и те емоције које су тада биле присутне. Било је као на филму. Генерални утисак је да, иако је инертан, правни систем у Америци функционише и уме да заштити малог изумитеља чак и када се нађе очи у очи са огромном мултинационалном компанијом.

Да ли је мит или истина, према вашем искуству, да „српска памет“ боље пролази само када се плати, односно, да углавном радимо услужне послове, попут програмера, а тешко стварамо у земљи...зашто је тако?

- Свакако мит. Ми смо имали земљу у којој је постојала развијена технологија, а гиганти, попут Енергопројекта, су градили широм света. А онда нам је Запад растурио банке и привреду, и убио нас у појам до те мере да више скоро да не верујемо у себе.

Запад нас је лицемерно убедио да је „грех“ штампати новац, да своје банке треба да пустимо да пропадну а своју привреду развалимо и подредимо потребама страних компанија. Данас смо међутим сведоци да Запад на себи не примењује формулу коју је тако предано применио на нама.

У банкарској кризи пре десетак година, Запад није пуштао своје банке да пропадну већ их хе спасавао новцем пореских обвезника, а данас под изговором вируса Короне, тај исти Запад штампа новац у размерама које далеко премашују некадашњу Југославију. Ми морамо да схватимо да своју привреду морамо да подигнемо сами, те да престанемо да се уздамо у стране инвеститоре и „стратешке партнере”. Неће они никад нашу привреду фаворизовати у односу на своје.

Знамо да је то могуће учинити јер имамо пример да смо то урадили након другог светског рата. Памет имамо. Потребна је само воља, али и јасно дефинисани национални интерес. Морамо привреду ове земље вратити на пут суверенизма, а не пошто-пото инсистирати на „Европском путу”.

Са ове данашње дистанце је тешко пренети ту напетост и те емоције које су тада биле присутне. Било је као на филму.

Да сте продавали патент уместо што су вам га украли, шта саветујете, када је најбољи тренутак да се прода пословна идеја?

- Ми јесмо покушали да продамо патент, али су купци били непоштени. Уместо да купе, решили су да краду мислећи да ће им крађа проћи без последица. Нема правила кад је реч о пословној идеји. На некој идеји треба истрајати и никад је не продати, већ направити сопствену компанију. Неке идеје вреди продати ако сами немате могућности или интереса да је развијате даље. Не знам када је прави тренутак за продају. То зависи од случаја до случаја.

Где ви, када гледате са стране, видите Србију у наредних 10 година? И када је реч о привреди и када је реч о образовању?

- Волео бих да Србија крене путем привредног суверенизма. Превише фаворизујемо стране компаније које овде добијају субвенције од државе, док домаће фирме једва преживљавају. Ако не формулишемо јасне националне интересе по питању привреде и пољопривреде, наставићемо да каскамо на зачељу Европе. А кад формулишемо национални интерес привреде, онда га морамо штитити свим средствима: царинама, субвенцијама, пореским олакшицама.

На пример, апсурдно је да царинимо електронску опрему из Кореје, а немамо сопствену електронску индустрију коју треба штитити, док пољопривредне производе из Албаније увозимо без или уз врло мале царине, и тиме директно угрожавамо домаћег пољопривредника.

Као што рекох, после Другог светског рата смо сопственим снагама дизали своју привреду. Мораћемо опет.

Што се образовног система тиче, потребно је вратити веру у интегритет просветног радника. Циљ образовног система мора бити само један – да се сваком детету омогући да достигне свој потенцијал. Само тако ћемо имати конкурентну нацију.

Да ли имате савет за оне који желе да упишу факултет следеће године? Које је то занимање будућности?

- Мислим да треба да се оканемо „читања будућности”. Нико не може да предвиди која ће то бити занимања будућности. Битно је радити на фундаменталном и широком образовању.

Научник, инжењер или лекар који је поткован јаким фундаменталним знањем, лако ће себе усмерити у датом тренутку у будућности онако како то професија налаже. Једнако важи и за друштвене смерове и културу: правнике, економисте, новинаре, писце, глумце.

У образовању нема пречица, нити замена за фундаментални приступ.

Ако сваком појединцу јаким фундаменталним образовањем омогућимо да достигне свој потенцијал, то је довољно.

Појединац ће већ пронаћи себе према својим афинитетима.

Извор: telegraf.rs